

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Полтавський державний аграрний університет

Кафедра обліку і оподаткування

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ,
АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНІЙ
СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»**

*Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-
конференції, присвяченої пам'яті професора, заслуженого
працівника вищої школи
Дмитра Мусійовича Фесенка*

ПОЛТАВА 2025

БАГРІЙ КОНОН, к.е.н, доцент,
кафедри фінансів, обліку і оподаткування,
Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету, м. Чернівці

МІСЦЕ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ МАЛИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

На сьогоднішній день, в перманентних умовах, широкого поширення набув управлінський облік як один із найрезультативніших методів підвищення ефективності діяльності малих підприємств та фактора антикризового управління.

Головною передумовою будь-якого малого підприємства є те, що всі заходи, що проводяться, стануть функціонувати за передбаченим планом, але сильний вплив внутрішніх і зовнішніх причин на різні сфери діяльності призводить до необхідності впровадження управлінського обліку, який являє собою знання і розуміння того, що насправді відбувається на підприємстві в порівнянні з заданими стандартами або цілями.

Зарубіжний досвід застосування управлінського обліку на підприємствах характеризується успішними результатами та підвищенням ефективності діяльності, оскільки система впроваджується у всі операції, беручи участь як у маркетингу, так і у виробництві, тим самим створюючи єдиний ланцюжок бізнес-процесів, спрямованих на досягнення основних цілей малого підприємства, у тому числі забезпечення його економічної безпеки [1].

Управлінський облік на вітчизняних підприємствах малого бізнесу не отримав широкого застосування через скептичне ставлення керівників до його використання, оскільки його ефективність недостатньо обґрунтована і існують хибне уявлення про дороге його функціонування.

Малі підприємства на рівні регіонів відіграють важливу роль. А отже, оптимізація їх діяльності є головним стратегічним завданням. Серед напрямів його досягнення є запровадження системи управлінського обліку. З одного боку, в перманентних економічних умовах для суб'єктів малого бізнесу запровадження будь-яких нововведень управління є процесом витратним, що, на перший погляд, однозначно виключає запровадження управлінської обліково-аналітичної системи. Натомість досягти стійкої ефективності управління малим підприємством можна саме на основі грамотно організованої системи управлінського обліку та аналізу. Самий зміст управлінської обліково-аналітичної системи є досить ємним. Так, управлінський облік та аналіз дозволяють розв'язувати питання ефективного використання ресурсів на всіх етапах виробництва та реалізації продукції (робіт, послуг), грамотного формування витрат та фінансових результатів. І це саме ті складові, які дозволяють виживати малому бізнесу в умовах сучасної високої конкуренції [2].

Серед науковців немає єдиної думки про сутність та роль управлінського обліку і його місце в системі управління підприємством.

Провівши аналіз останніх досліджень і публікацій вітчизняних і зарубіжних вчених щодо управлінського обліку, дає змогу зробити наступні висновки:

1. Майже всі автори зазначають, що:

- значну частину інформації управлінського обліку становлять дані про витрати;
- інформація управлінського обліку необхідна для прийняття управлінських рішень;
- інформація управлінського обліку використовується лише всередині малого підприємства, адже являється комерційною.

2. Одна частина авторів (менша) вважає, що:

- інформація управлінського обліку необхідна для управління структурними підрозділами малого підприємства;
- інформація управлінського обліку використовується лише для прийняття оперативних тактичних рішень;
- об'єктами управлінського обліку є тільки витрати;
- управлінський облік – це лише частина, підсистема бухгалтерського обліку.

3. Друга частина авторів (більша) вважає, що:

- інформація управлінського обліку необхідна насамперед для управління малим підприємством;
- інформація управлінського обліку потрібна як для ухвалення своєчасних так і стратегічних управлінських рішень;
- управлінський облік показує не тільки дані про витрати, але й про інші об'єкти, інформація про які необхідна для прийняття спеціальних стратегічних управлінських рішень;
- управлінський облік це частина інтегрованої системи обліку та аналізу.

Крім управлінського обліку до облікової системи підприємства входять фінансовий та податковий облік, які відрізняються обов'язковістю ведення та регулюються чинним законодавством та стандартами. В Україні такими стандартами вважаються НП(С)БО (Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку). А якщо підприємство планує вийти на закордонний ринок інвестицій, воно змушене скласти власну звітність і за правилами IAS (International Accounting Standards – міжнародні стандарти бухобліку) чи GAAP (Generally Accepted Accounting Principles – загальноприйняті принципи бухобліку, які діють у США) [3].

Податковий облік відрізняється від фінансового тим, що він запроваджує правила щодо нарахування та сплати податків, а його головними нормативними джерелами є закони, інструкції, положення податкових органів та Податковий кодекс України.

Майже всі керівники малих підприємств вважають, що управлінський облік відноситься до підсистеми бухгалтерського обліку. Однак, формується думка, про існування загальної методики внутрішнього обліку, подібної до правил бухгалтерського обліку. Але, варто відмітити, що управлінський облік –

це насамперед підхід до організації внутрішньої інформаційної системи підприємства, що направлена на внутрішнього користувача. Сама система управлінського обліку може бути не пов'язана з бухгалтерією та не оперувати фінансово-аналітичними показниками. Керівник малого підприємства, виходячи з наявних потреб в інформації для потреб управління та наявних ресурсів, приймає для себе рішення про конфігурацію системи управлінського обліку.

Отже, управлінський облік займає у фінансовій системі малого підприємства особливе місце, а його організація та ведення вимагають інноваційних підходів та професійних фахівців, ніж ті, що просто обслуговують ведення фінансового і податкового обліку.

У сучасних перманентних умовах управлінський облік через свої функції виступає як головний інформаційний фундамент управління внутрішньою діяльністю малого підприємства, його стратегією та тактикою.

Список використаних джерел:

1. Багрій К.Л. Управлінський облік як важливий чинник забезпечення економічної безпеки підприємства. *Трансформація обліку та звітності в умовах соціально-економічних викликів: матеріали Міжнар. наук. - практ. конф.*, 27 берез. 2024 р., м. Київ: ДТЕУ, 2024. С. 264-267.
2. Багрій К.Л. Управлінський облік як важлива складова стратегічного менеджменту. *Економіка, фінанси, облік і аудит: проблеми та перспективи розвитку: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*, 25 травня 2023 р., м. Чернівці: ЧФКТД, 2023. С. 86-89.
3. Багрій К.Л. Управлінський облік як напрям процесу стратегічного управління в бізнесі. *Управління розвитком соціально-економічних систем: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (присвяченої 100-річчю від Дня народження професора Турченка Михайла Михайловича)*, 15-16 червня 2022 року., м. Харків: ДБТУ, 2022. С. 284-286.

